

POLJOPRIVREDNA STRUČNA SLUŽBA LESKOVAC D.O.O.

Ul. Jug Bogdanova 8 A, 16000 Leskovac ,
Tel. 016/212-246, fax: 016/54-639, zavodle@nadlanu.com
Banka Intesa 160-6906-19 PIB 100408283, Matični broj 07105444

BILTEN br. 5

IV	10.05.2010.godina	Broj 5.
----	-------------------	---------

R a t a r s t v o

Gajenje krompira

Nega useva pre nicanja krompira - U povoljnim uslovima proizvodnje zasađene, a naročito naklijale krtole dosta brzo kličaju, odnosno niču. Međutim, ako se zasade naklijale krtole pa nastane prohladno vreme uz pojavu jačih kiša i vetrova, tada se na površini zemljišta formira debela pokorica, pa je nicanje biljaka ne samo usporeno već i jako otežano. U takvim slučajevima neophodno je razbiti zemljišnu pokoricu i tako olakšati biljkama da izađu na površinu.

Razbijanje zemljišne pokorice može se obaviti na više načina: kvašenjem (veštačka kiša), mehaničkim razbijanjem (drljanjem) ili valjanjem rebrastim valjkom.

Nega useva posle nicanja - U periodu od nicanja biljaka do vadnje krtola kod novog proizvoda, obavlja se veći broj mera nege, od kojih su najvažnije - kultiviranje, okopavanje, ogrtanje, navodnjavanje i prihranjivanje.

Kultiviranje - Kad se ukažu redovi biljaka, odnosno izniknu biljke na uzdignutim bancima, obavlja se kultiviranje zemljišta. Ova mera ima za cilj da razbije pokoricu, rastrese površinski sloj zemljišta, uništi iznikle korove između redova i isitni dovoljno zemljišne mase za formiranje dobrog grebena u kome će se formirati nove krtole. Broj kultiviranja izvodi se po potrebi.

Okopavanje - Ako je zemljište tretirano kvalitetno i dobrim sredstvima protiv korova, a zemljište redovno kultivirano, onda obično nije potrebno obavljati ručno okopavanje neposredno oko biljaka. Ova mera zavisno od uslova, traži dosta ljudskog rada. Obično se izvodi 2-3 puta. Okopavanje se još uvek obavlja nešto masovnije na malim površinama i porodičnim baštama.

Ogrtanje - Kada biljka dostigne visinu oko 20 cm izvodi se prvo ogrtanje, a po potrebi pred cvetanje drugo. Ogrtanjem biljaka formira se greben – izdignuta brazda. Na preseku je obično trapezastog oblika. Širina vršnog dela iznosi 15-18 cm, visina oko 20 cm, a nagib od oko 35 stepeni. U dobro formiranom

grebenu, krtole su uvek iznad dna brazde. To je naročito važno u slučaju obilnih kiša ili prevelikog navodnjavanja, kada voda ostane u brazdi bar neko vreme, ali će krtole biti iznad nivoa zabarenog zemljišta.

Savetodavac iz oblasti ratarstva i povrtaštva
Dr Miodrag Djordjević

Tehnologija proizvodnje lubenice

Izbor preduseva - Najbolji predusevi za lubenicu su jednogodišnje i višegodišnje leguminoze (soja, boranija, crvena detelina, lucerka i druge), pšenica, višegodišnje trave i nova razorana zemljišta i td.

Obrada zemljišta - Ukoliko su predusevi višegodišnje trave, lucerka, crvena detelina, onda treba obaviti dva oranja jedno plitko (oko 20 cm), a drugo duboko (35-40 cm). U proleće, početkom aprila, izvodi se površinska priprema zemljišta.

Djubrenje - Pre osnovne obrade zemljišta treba uneti NPK-400-500 kg/ha, kao i stajnjak u količini od 40-50 t/ha dobro zgorelog stajnjaka. Ukoliko se ne raspolaže dovoljnim količinama stajnjaka, mogu se uneti i manje količine stajnjaka, 5-6 kg. pod svaku kućicu ili rasporediti u vidu toplog banka, ako se planira vrstačna setva. Pored toga pod površinsku pripremu zemljišta treba dati i 3-4 kg. po aru ili 300-400 kg/ha kompleksnih mineralnih đubriva NPK-7:14:21, a u vidu dva prihranjivanja po 1 kg. po aru, odnosno 100 kg/ha. azotnog đubriva (ureja ili KAN).

Proizvodnja rasada - Ukoliko se planira rana proizvodnja lubenice, onda se proizvodi rasad u saksijama u toplim lejama ili drugim toplim prostorijama. Sa proizvodnjom rasada se počinje 35-40 dana pre planirane sadnje.

Setva-sadnja - Direktna setva semena u zemljište obavlja se kada se ono zagreje na 12-15 stepeni C, a to je obično krajem aprila ili početkom maja meseca. Međutim, ako se proizvodnja zasniva preko toplih gnezda ili toplih banka, a sa sadnjom rasada, onda se to može učiniti početkom aprila. Setva-sadnja se izvodi na rastojanju 120-180 x 50-80 cm, sa po 2-3 semenke ili biljke rasada, ili vrstačno 150-200 x 15-20 cm. Dubina setve iznosi 6-7 cm. Količina semena iznosi 20-40 gr. po aru, ili 2-4 kg/ha.

Berba - Utvrđivanje zrelosti plodova je dosta teško. Kada se udari kažiprstom po plodu i dobije tup zvuk, a listić pored drške bude sasušen, plod je zreo.

Prinos - lubenice iznosi 200-300 kg. po aru, odnosno 20-30 t/ha.

Savetodavac iz oblasti ratarstva i povrtaštva
Dipl. ing. Novica Milenković

Voćarstvo

Radovi u voćarstvu i vinogradarstvu u mesecu maju 2010. godine

Ova godina je izuzetno teška za voćare i jako nepovoljna za skoro sve vrste voća. Neprekidne padavine u prethodnom periodu, su nepovoljno uticale na zemetanje plodova, a bile su izuzetno povoljne za razvoj bolesti, tako da nijedna vrsta voća nije ponela rod u optimalnoj količini. Posebno koštičavo voće, a najizraženije kod višnje, gde rodnost neće biti veće od 30% od potencijala. Šljiva je bila izuzetno jako napadnuta od monilije, pa je potrebno da po mogućstvu, voćari svoje šljivike očiste od ove bolesti,

mehaničkim odstranjivanjem suvih grančica i to u što kraćem periodu, da ne bi došlo do infekcije debljih grana, što može da izazove sušenje celih stabala.

Iako rodnost, nezadovoljava, voćari moraju, sve radove, kao što je međuredna obrada, suzbijanje korova, i zaštita, izvršiti kao i u normalnoj godini. Kod jabuke i kruške rodnost nije tako drastično smanjena pa voćari trebaju, posebno da obrate pažnju na ishranu istih, jer ove silne kiše su dosta isprale N u donjim slojevima ili tamo gde je kos teren, iznele iz voćnjaka, pa se preporučuje da se pri svakoj zaštiti, ubaci i folijarno đubrivo.

Kod sitnog voća, jagode, maline i kupine imamo jak napad bolesti i to kod jagode ljubičava pegavost lišća i kod maline i kupine ljubičava pegavost na letorastima, koja izaziva sušenje letorasta. Iz ovih razloga ove vrste voća treba posebno dobro štititi kvalitetnim preparatima jer ove bolesti kada se usele u voćnjake teško se suzbijaju i sledeće godine.

Vinova loza je u fazi jakog prirasta lastara, pa se posebno treba obratiti pažnja na zaštitu iste od napada pepelnice, a u ovakvim godinama, kašnjenja razvoja, imamo uvek jak napad na lišću od grinja. Zbog toga se preporučuje da pored sistemskih preparata koji se koriste protiv pepelnice, koriste, obavezno pored akaricida i Kosan ili kvašljivi sumpor.

**Savetodavac iz oblasti voćarstva i vinogradarstva
Dipl. ing. Duško Jivanović**

Z a š t i t a b i l j a

Zaštita voćaka nakon cvetanja

Većina voćnih vrsta je precvetala i nalazi se u fazi intenzivnog porasta plodova. Koštičave voćne vrste su obilno cvetale ali zametanje je bilo slabo zbog obilnih i čestih kiša u periodu cvetanja. Jabuka i kruška su takođe u fazi porasta plodova.

Na području koje pokriva PSS Leskovac uočena je pojava *Monilia laxa* na koštičavom voću, a najviše višnji, trešnji, šljivi a manifestuje se sušenjem grančica i paležom cveta. Osnovni simptomi se ispoljavaju u vidu propadanja cvetova, sušenja grančica, grana i plodića u zametanju. Preporuka je da se osušene grane odmah uklone, a mesta odakle su uklonjene grane dezinfikuju bakarnim preparatima ili premažu kalemarskim voskom.

Koštičavo voće je u fenofazi intenzivnog porasta ploda i u tom periodu treba nastaviti sa zaštitom posebno od štetočina kao što su smotavci i rilaši koji nanose značajne štete. Od preparata se preporučuju fungicidi kao što su POLYRAM DF, MANKOGAL -80, DITHANE, CAPTAN, BRAVO, DAKOFLO u kombinaciji sa nekim insekticidom FASTAC, TONUS, ACTARA, NURELLE D. MOSPILAN, DECIS i dr.

Jabuka i kruška se nalaze u fenofazi intenzivnog porasta plodova, pa je zaštita mladih plodova i lisne mase neophodna. Preporučujemo primenu fungicida sa sistemskim delovanjem STROBY DF, SCORE 250 EC, OLYMP 10 EW, CHORUS 75 WG, TRIFMINE 30 WP i dr. Ovi preparati uspešno štite i od prouzrokovala pepelnice.

U zasadima u kojima nisu utvrđeni simptomi oboljenja čađave krastavosti i pepelnice, za zaštitu se mogu koristiti i preventivni fungicidi ANTRACOL, POLYRAM, MANKOGAL, DITHANE, CAPTAN i dr. Ovi fungicidi ne deluju na prouzrokovala pepelnice pa im treba dodati TOPAS 100 EC, KUMULUS DF, KVAŠLJIVI SUMPOR i dr. U ovom periodu plodovi su ugroženi od brojnih štetočina: mineri, vaši, smotavci, ose, grinje i dr. Tako da se fungicidima mogu dodati i insekticidi FASTAC, MATCH, DIMILIN, HARPUN, ENVIDOR, ABASTATE, VERTIMEC, MOSPILAN, TONUS, ACTARA i dr.

Prilikom primene preparata neophodno je poštovati uputstvo za primenu, koristiti lična zaštitna sredstva i ispravnu mehanizaciju. Aktuelna je i prolećna obrada zemljišta i prihranjivanje. Obradu treba što pre obaviti, jer je dosta visoka vlažnost zemljišta pa su povoljni uslovi za porast korovske vegetacije.

Savetodavac iz oblasti zaštite bilja
Dipl. ing. Mirjana Petrović

Zaštita od grada

U prvoj dekadi maja meseca imali smo pojavu grada na području Jablaničkog okruga gde su u pojedinim lokalitetima pričinjene veće materijalne štete.

Napominjemo proizvođačima da osim *direktnih šteta* - pojave mehaničkih oštećenja koje grad izaziva, dolazi i do *indirektnih šteta* - rane i ozlede koje nastaju od udara grada postaju idealna mesta, gde mogu mnogi paraziti prodreti i prouzrokovati pojavu biljnih bolesti.

Zbog toga, apelujemo na proizvođače da odmah nakon grada izvrše prskanje nekim od preparata na bazi bakra: **BAKROCID, FUNGURAN-OH, KUPRAGRIN, BORDOVSKA ČORBA, BLAUVIT, CUPROXAT, BAKARNI KREČ, BAKARNI-OKSIHLORID i dr.**

Nakon 24 sata od pojave grada preporučuje se primena nekog od fungicida: **SWITCH, TELDOR, RONILAN, SUMILEKS, DIONAL i dr.**

Svrha tretiranja nakon grada je da se izvrši dezinfekcija nastalih rana i ozlede i da se iste zatvore, kako ne bi predstavljale mesta prodora parazita prouzrokovala bolesti.

Zaštita povrtarskih kultura

Na **kupusu** je registrovana pojava puževa, a za njihovo suzbijanje preporučujemo primenu preparata na bazi **a.m. metiokarb MESUROL GRANULAT** ili **PUŽOMOR** u količini 30-50 gr/aru. Takođe, preporučuje se postavljanje hranidbenih mamaka (postavljanje plastičnih čaša napunjenih pivom ukopanih u zemlju, tako da im ivica bude do nivoa površine zemlje, privlače puževe koji u njih upadaju i uginjavaju). Postavljanje bakarnih ili limenih ploča sa oštrim ivicama postavljene po ivicama plastenika ili staklenika, predstavljaju odlične i trajne prepreke za puževe.

Na putevima kretanja puževa treba posipati mineralna đubriva, pepeo, kreč, i dr. koji puževima oduzimaju vlažnost, koja im je preko potreba za njihovu pojavu i razvoj.

Na **kupusu** je registrovana pojava plamenjače kupusa (*Peronospora brassicae*) i prstanasta pegavost (*Mycosphaerella brassicicola*), a za njihovo suzbijanje preporučujemo: **(a.m. metalaksil – m + bakarni osklorid**: preparat: **RIDOMIL GOLD PLUS 42,5 WG**, u količini 3-4 kg/ha, **a.m. cimoksanil + mankozeb**: preparat: **CURZATE M WG** u količini 2,5 – 3 kg/ha), uz dodatak insekticida **a.m. tiametoksam**: preparat **ACTARA 25 WG**, u koncentraciji 0,02-0,04 % za suzbijanje kupusne muve (*Delia brassicole*), buvača (*Phyllotreta spp.*), kupusne lisne vaši (*Brevicoryne brassicae*) i kupusara (*Pieris brassicae*).

U zaštiti **paprike** obavezno treba uključiti preparate na bazi bakra za suzbijanje bakterijskih bolesti (**FUNGURAN-OH, BAKRANI OKSIHLORID; BLAUVIT, KUPRAGRIN, CUPROXAT** i dr.). Na paprici u plasteničkoj proizvodnji registrovana je jača pojava čisnih vašiju gde dolazi do kovdžanja vršnog lišća. Pratiti zdravstveno stanje paprike, prisustvo tripsa i grinja i u zaštitu uključiti neki od insekticida (a.m.abamektrin:preparat **ABASTATE**, u koncentraciji 0,075%,**VERTIMEC**u koncentraciji 0,05- 0,1 %)

U **luku** za suzbijanje plamenjače (*Peronospora destructor*), rdje luka (*Puccinia porri*). sive truleži (*Botrytis cinerea*), preporučujemo (a.m. mafenoksam + hlortalonil: preparat **FOLIO GOLD 537,5 SC**, u količini 2,5-3 l/ha, a.m. metalaksil + mankozeb: preparat **RIDOMIL GOLD MZ 68 WG**, u količini 3-3,5 kg/ha). uz dodatak insekticida za suzbijanje lukove muva (*Hylemia antiqua*), lisnih minera (*Liriomyza cepae*), tripsa (a.m. bifentrin: preparat **TALSTAR 10-EC**, u koncentraciji 0,02-0,05 %).

Za suzbijanje krompirove zlatice (*Leptinotarsa decemlineata*) preporučuje se primena nekog od insekticida: (a.m. acetamiprid: preparat **MOSPILAN 20 SP**, u koncentraciji 0,0125-0,025 %, **TONUS** u koncentraciji 0,02 – 0,025 %, karenca), **a.m. abamektrin**: preparat **ABASTATE**, u koncentraciji 0,075 %, **VERTIMEC** u koncentraciji 0,05- 0,1 %), **a.m. tiakloprid**: :preparat **CALYPSO 480-EC**, u količini 0,1 l/ha, **a.m. imidakloprid**: :preparat **CONFIDOR 200 SL**, u količini 0,2-0,3 l/ha).

Osim preparata za suzbijanje krompirove zlatice, treba primeniti i neki od fungicida za suzbijanje crne pegavosti (*Alternaria solani*) i plamenjače krompira (*Phytophthora infestans*): **a.m. mafenoksam + hlortalonil** (preparat: **FOLIO GOLD 537,5 SC**, u količini 2,5-3 l/ha), **a.m. metalaksil + mankozeb** (preparat **RIDOMIL GOLD MZ 68 WG**, u količini 3-3,5 kg/ha)

Na području Jablaničkog okruga u toku je intenzivna proizvodnja krastavca i paradajza iz plasteničke proizvodnje, tako da u ovom periodu treba dati akcenat na redovnu, pravilnu i adekvatnu primenu hemijskih preparata za suzbijanje štetnih organizama na ovim gajenim kulturama.

Na **paradajzu** je registrovana pojava *minera lista* (*Liriomyza trifolii*, *Liriomyza bryoniae*, *Phytomyza borticola*) (sl.4.) tako da preporučujemo primenu nekog od insekticida: insekticida (a.m. abamektrin:preparat **ABASTATE**, u koncentraciji 0,075 %, **VERTIMEC** u koncentraciji 0,05 0,1 %), **a.m. lambda-cihalotrin**: preparat: **KARATE ZEON**, u koncentraciji 0,02 %).

NAPOMENA: Strogo se pridržavati uputstava proizvođača hemijskih sredstava o pravilnoj primeni kako ne bi došlo do neželjenih efekata (zagađenje čovekove okoline, trovanja ljudi i toplokrvnih životinja i dr.).

			
Sl.1. <i>Peronospora brassicae</i> Plamenjača kupusa	Sl. 2. <i>Mycosphaerella brassicicola</i> Prstanasta pegavost kupusa)	Sl.3 <i>Peronospora destructor</i> Plamenjača luka	
			
Sl.4. <i>Puccinia porri</i> Rdja luka		Sl.5. <i>Pseudoperonospora cubensis</i> Plamenjača krastavca	
			
Sl.6. <i>Alternaria solani</i> Crna pegavost paradajza	Sl. 7. <i>Phytophthora infestans</i> Plamenjača paradajza	Sl. 8. Lisni mineri na paradajzu	

Savetodavac iz oblasti zaštite bilja
Mr Gordana Jovanović

PČELARSTVO

RADOVI NA PČELINJAKU TOKOM MAJA MESECA

Maj ja dobio ime po Maji, staroitalskoj boginji prirode, plodne zemlje i biljaka. To je mesec kada sve u prirodi raste, cveta i razmnožava se i kada dani postaju приметно duži. Rimljani su prvih dana maja održavali svečanosti u čast Flore, boginje cveća.

Za većinu pčelara, maj predstavlja mesec „bujanja bagrema“ i „brujanja rojeva“. Evropa je dobila prvi bagrem 1601. godine kada je baštovan francuskih kraljeva Anrija IV i Luja XXII Žan Robin doneo bagrem iz Kanade. Švedski botaničar Karl Line je po imenu ovog baštovana i njegovog sina Vespasijana

Robina bagremu dao ime *Robinia pseudoacacia* (acacia od grčke reči „acis“-bodlja, pseudo-lažno). Cvetanje bagrema zavisi od položaja i vremenskih prilika, a beleške mnogih naših pčelara govore da kod nas bagrem cveta od 06.-20. maja. Prosečno vreme početka cvetanja bagrema je od 11 od 16 maja, pa su i radovi na pčelinjaku raznoliki po pojedinim područjima. Pri prognozi cvetanja bagrema potrebno je da se na svakih 100 m nadmorske visine doda 4-6 dana kasnijeg cvetanja bagrema. U većini slučajeva je bolje da bagrem procveta u drugoj polovini maja, zato što je tada vreme stabilnije, toplije, a sve to povoljno utiče na lučenje nektara. Prinos bagrema zavisi i od starosti zasada. Ako je starost preko 30 godina, prinos po hektaru znatno opada i u 36.godini iznosi 192 kg meda po ha. Najbolje medi šuma starosti 15-ak godina, i daje do 420 kg meda po ha.

Veliku prednost imaju stacionirani pčelinjaci u brdsko-planinskim predelima, jer bagremova paša traje duže (ponekad čak i do 10 dana). U mnogim krajevima se preklapa cvetanje maline i bagrema pa pčele izvidjačice u raznim pravcima usmeravaju pčele izletnice. Bagrem prosečno medi 10-12 dana i svaki dan je veoma bitan, pa mnogi pčelari dresiraju pčele, kako bi ove maksimalno iskoristile cvetove bagrema. Veoma je teško „tempirati“ idealan broj i odnos pčela u toku bagremove paše.

Za vreme paše broj pčela enormno raste, a medenje bagrema varira iz godine u godinu. Konkretno, prinos možemo očekivati od onih društava koja neposredno pred cvetanje bagrema imaju 8 ramova sa leglom u DB košnici, tj. 12-14 ramova sa leglom u LR košnici. Leglo mora biti sa kontinuiranim razvojem, jer može da se desi da su pčele sa mladom i kvalitetnom maticom desetak dana pred cvetanje bagrema odnegovale isto toliku količinu legla. Što se tiče radova koje treba obaviti u ovom mesecu pomenućemo najbitnije.

Trebamo dovršiti sve radove iz prethodnog meseca, a naročito one koji su usmereni na stvaranje jakih društava. Trebamo sprečiti nagon za rojenje i samo rojenje. Sklonost ka rojenju je normalna osobina pčelinjeg društva i nasledjuje se. Pored genetskog opterećenja, razlozi nastajanja rojevog nagona su i prenatrpanost pčelama, leglom i hranom, stara matica, neadekvatno rastojanje između ramova i loša ventilacija. Pretpostavlja se da je jedan od glavnih razloga rojevog nagona i obrazovanje rojevih matičnjaka. Ovo postaje izraženije kada je prostor prenaseljen i kada pčele ne mogu adekvatno da pridju odgovarajućim larvama. Tada temperatura postaje nešto veća pa takve pčele idu uglavnom ka rubovima ramova, gde se nalaze matičnjaci. Zato moramo mlade pčele stalno zapošljavati na izvlačenju novog saća i gradjevnjaka dodavanjem okvira sa voštano satnom osnovom, i dodavanjem okvira gradjevnjaka. Okviri sa satnim osnovama dodaju se, po pravilu, u plodište, odmah do legla i to jedan okvir, npr. sa leve strane danas, a drugi okvir sa satnim osnovama sa desne strane legla kroz 5-7 dana. Na taj način mlade pčele imaju dovoljno prostora za svoje angažovanje i neće „razmišljati“ o rojenju.

Kod pčelara-početnika, koji nemaju dovoljan broj izvučenih satnih osnova ovaj postupak dodavanja satnih osnova je i prilika da se one izvuku za dalju upotrebu. Nagon za rojenje se može sprečiti i prevešavanjem okvira sa leglom i mladim pčelama iz plodišta u medište. Ni jedan način saniranja nije 100% siguran i treba se prvo truditi da do nagona ne dodje. Nema veće greške za pčelara u ovom mesecu od kašnjenja u proširenju košnice medišnim prostorom, jer tada dnevni unos nektara može biti 8-10 kg, a ponekad i 14 kg. Zato treba imati u rezervi nastavke i polunastavke sa makar 50% izvučenih ramova. LR košnici dodajemo nastavak tako što iz drugog plodišta izvadimo 2 rama sa medom i ubacimo u sredinu trećeg nastavka. Nastavljaju se samo plodišta koja su gusto zaposednuta pčelama i kada saće uzduž satonoša pobeli. Sva prazna mesta u trećem nastavku treba popuniti sa praznim izvučenim ramovima i osnovama, a na mesto dva oduzeta rama iz plodišta dodati izvučene ramove. Kod DB košnice, takodje, dodajemo polunastavke.

Podsećamo pčelare da u ovom mesecu dobra ventilacija u košnici predstavlja izuzetno važan faktor uspešnog pčelarenja, posebno za ostvarivanje visokih prinosa. Jer, u bagremovoj paši pčele treba da prerade nektar (sa oko 60% vode) u med (sa oko 18% vode). To je velika količina vode koju treba odstraniti iz košnice, pa zato ventilacija u košnici treba biti besprekorna. To se postiže: otvaranjem širom leta košnice (potpuno skloniti letvicu kojom se reguliše leto na košnici), podizanjem poklopne daske za

oko 0,5 cm, zaštitom košnice od visokih temperatura (jednim listom novina ispod krova) i td. Postavljanje kontrolne vage na pčelinjaku u vreme medobranja je izuzetno koristan korak u ovom periodu. Savremeni pčelinjak se ne može zamisliti bez kontrolne vage, jer se može kontrolisati prinos meda, utvrditi kad počinje a kad prestaje paša, kada treba dodati nastavke i sl.

Skrećemo pažnju pčelarima - početnicima na mogućnost povećanja medišnog prostora bez dodavanja novih nastavaka. To se postiže razredjivanjem okvira na početku glavne paše i to tako što se u medištu ostave po 9 umesto po 10 okvira. U ovom mesecu treba izvršiti odgovarajuće pripreme za zamenu matica i proizvodnju rojeva. Najbolje je formirati rojeve po završetku bagremove paše, kako bi efikasno iskoristili svaki dan proleća, jer je prava snaga razvoja upravo u ovom mesecu. Da bi smo to ostvarili moramo na vreme obezbediti kvalitetne mlade matice.

Na kraju dodajmo da je ovo idealan mesec za sakupljanje cvetnog praha. Ako u košnicama imamo dosta okvira sa cvetnim prahom, onda iz svake košnice treba uzeti po 1-2 ovakva rama, staviti ih u nastavke i dodati pčelinjim društvima, koje će ih zaliti medom i poklopiti. Mladim pčelarima se preporučuje da malo bolje upoznaju problematiku sakupljanja cvetnog praha, propolisa i da pokušaju da proizvedu ove dragocene proizvode, makar za svoje potrebe.

Savetodavac iz oblasti voćarstva i vinogradarstva
Dipl. ing. Nenad Stefanović

S t o č a r s t v o

Priprema kabaste stočne hrane

Priprema kabaste stočne hrane što za tekuću ishranu što za zimski period vrši se u ovom periodu kada obavljamo košenje pojedinih krmnih kultura. Kada su u pitanju kulture kao što je lucerka i ostale leguminoze kao i kulture iz familije trava najčešći način je putem spremanja sena najrazličitijeg kvaliteta. Ovo je jedan od načina pripreme kabaste stočne hrane koji se koristi vrlo dugo, a ujedno predstavlja i možda jedan od načina gde se vrlo neracionalno koristi krmno bilje. Njihovo iskorišćavanje u mnogome zavisi od samog sastava kao i vremena skidanja otkosa, jer proizvođači u želji za većim prinosom zanemaruju kvalitet, pa često dosta kasno kose i samim tim dobijaju hranivo sa većim učešćem celuloze. Pored toga i klasičnim sušenjem sena stvaraju se veliki gubici prevrtanjem, skupljanjem, baliranjem i ostalim manipulacijama dolazi do gubitka najvrednijih delova biljaka kao što je lišće.

U zadnje vreme određen broj proizvođača koriste neke od savremenijih metoda konzerviranja kabaste stočne hrane pa od ovih kultura umesto sena spremaju senažu. Može se silirati lucerka, razne smeše trava, grahorica, grašak, perko razne žitarice u kombinaciji. Na ovaj način dobija se hranivo veoma dobrog kvaliteta za ishranu preživara, a takođe i sa manje uložnim radom se postiže bolji efekat i sa manjim gubitcima.

Uticaj načina konzervisanja na gubitke suve materije kog leguminoza i trava

Način konzervisanja	Gubitci %
Sušenje sena u otkosima	30-50
Siliranje	5-20
Dehidriranje	5-7

U napred navedenoj konstataciji jasno je iskazano kolike su razlike u gubicima koji se javljaju prilikom različitog načina konzerviranja stočne hrane. Ovde su takođe bitne i vremenske prilike koje mogu znatno da utiču na sušenje sena kad su česte kiše pa dolazi do velikog ispiranja. Pa tako u pojedinim slučajevima dobijamo seno vrlo lošeg kvaliteta koje po hranljivoj vrednosti nije ravno čak ni slami.

Hranljiva vrednost kabaste stočne hrane

Hranivo	Hranljivih jedinica u 100 kg.suve materije
Pšenična slama	27
Lucerkino seno kasno košeno	52
Lucerkino seno rano košeno	74
Silaža od livadskih trava	81
Paša proletnja	114
Paša krajem leta	101

Iz ovog pregleda možemo videti koliko je bitan momenat kosidbe i pripreme stočne hrane za ishranu pojedinih vrsta domaćih životinja kao pojedinih kategorija. Konkretno kod lucerke kao i ispaše vidimo razliku koja se javlja kod ranijeg i kasnijeg iskorišćavanja u hranljivim jedinicama.

Pored toga ovakva hraniva koja su kvalitetnije pripremljena stoka radije konzumira, a samim tim sve ovo se bolje odražava na veću, ekonomičniju i rentabilniju proizvodnju (veću proizvodnju mleka, bolji prirast).

Mogućnost konzumiranja kabaste stočne hrane u dnevnom obroku krava

Hranivo	Na 100/kg. žive vage
Odlično seno	3,0
Vrlo dobro seno	2,5
Prosečno dobro seno	2,0
Slabo seno i slama	1,5
Zelena hrana prosečna	10,0
Silaža prosečna	6,0-7,0

**Savetodavac iz oblasti stočarstva
Dipl.ing.Slavko Mladenović**

**Za sve informacije iz oblasti poljoprivredne proizvodnje možete se obratiti
Poljoprivrednoj savetodavnoj stručnoj službi Leskovac**

POLJOPRIVREDNA STRUČNA SLUŽBA LESKOVAC, tel. 016/212-246, fax. 016/254-639

Savetodavna služba za ratarstvo i povratsrtvo

Dr Miodrag Djordjević, 064/6454731, 016/237-361
Dipl.ing. Novica Milenković, 064/6454734, 0167237-364

Savetodavna služba za voćarstvo i vinogradarstvo

Dipl. ing. Duško Jovanović, 064/6454736, 016/237-360
Dipl. ing. Nenad Stefanović, 016/212-246

Savetodavna služba za zaštitu bilja

Mr Gordana Jovanović, 064/6454735, 016/244-243
Dipl. ing. Mirjana Petrović, 016/212-246

Savetodavna služba za stočarstvo

Dipl. ing. Slavko Mladenović, 064/6454732, 016/237-362